

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ДІ НУ «ОМА»

_____ Чимшир В.І.

« ____ » _____ 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Менеджмент морських ресурсів»

Рівень вищої освіти: Перший

Ступінь вищої освіти: Бакалавр

Галузь знань: 27 Транспорт

Спеціальність: 271 Річковий та морський транспорт

Спеціалізація: 271.01. Навігація і управління морськими суднами, Судноводіння

Дунайський інститут

Кафедра навігації і управління судном

Робоча програма навчальної дисципліни «Менеджмент морських ресурсів» розроблена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалавра «Навігація і управління морськими суднами» та «Судноводіння».

Розробники: Сорока Олена Михайлівна – к.п.н., доцент кафедри навігації і управління судном, Дуков Дмитро Федорович – к.д.упр., доцент кафедри навігації і управління судном, Досковський Геннадій Костянтинович – старший викладач кафедри навігації і управління судном.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри навігації і управління судном.

Протокол від «___» _____ 2019 р. № ___

Завідувач кафедрою

О.Б. Даниленко

Секретар кафедри

С.Г. Сошніков

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Менеджмент морських ресурсів» є забезпечення глибоких знань стосовно можливостей і обмежень людини при прийнятті управлінських рішень в екстремальних умовах роботи в морі; розвиток та закріплення позитивного ставлення до безпечних методів управління судном і успішних командних дій у кризових ситуаціях.

Мова навчання: українська.

Статус дисципліни: обов'язкова.

Передумовою для вивчення дисципліни «Менеджмент морських ресурсів» є вивчення таких обов'язкових елементів освітньо-професійної програми підготовки бакалавра «Судноводіння» як «Філософія», «Суспільство і держава» та «Організація колективної діяльності та лідерство».

Навчальна дисципліна забезпечує реалізацію вимог розділу А – П/1 (функція: «Управління операціями судна та піклування про людей на судні на рівні експлуатації») Кодексу з підготовки і дипломування моряків та несення вахти, з поправками. Сфера компетентності: «Застосування навичок керівника та вміння працювати в команді».

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Компетентності: інтегральна, загальні (ЗК), спеціальні (СК).

ЗК4 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5 Здатність приймати та реалізовувати обґрунтовані управлінські рішення в рамках прийняттого ризику.

ЗК8 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

СК15 Здатність розв'язувати складні непередбачувані задачі і проблеми у сфері судноводіння.

Програмні результати навчання:

РН14 Уміння ефективно здійснювати професійну діяльність, приймати та реалізовувати управлінські рішення в багатонаціональному колективі.

РН24 Знання питань управління персоналом на судні та його підготовки; уміння застосовувати методи управління, вирішувати задачі та керувати робочим навантаженням, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми та їх рішення, власний досвід у галузі професійної діяльності.

РН25 Знання методів ефективного управління ресурсами та уміння їх застосовувати; знання та уміння застосовувати методи прийняття рішень.

Кількість кредитів ЄКТС: 2.

Форма підсумкового контролю: залік.

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Менеджмент морських ресурсів» передбачає здобуття курсантом (студентом) наступних результатів навчання за навчальною дисципліною:

- вміти створювати в колективі відносини співробітництва, кооперації, володіти способами саморегуляції поведінки і методами конструктивного вирішення конфліктних ситуацій в різних умовах;
- оволодівати власними психічними станами та корелювати психоемоційні стани підлеглих;
- обґрунтовувати, приймати і реалізовувати управлінські рішення в колективі, впливати на формування соціально-психологічного клімату в необхідному для досягнення цілей напрямку;
- адаптуватися до нових соціальних умов, аналізувати і оцінювати власні можливості;
- формувати позитивні стосунки між усіма членами екіпажу;
- відповідального ставлення до виконання професійних обов'язків та усвідомленої відповідальності за прийняте рішення від якого залежатиме власне життя та життя інших членів екіпажу;
- вміння щодо аналізу власних помилок у процесі спілкування та взаємодії з іншими членами команди;
- толерантного ставлення до підлеглих, до їх ментальних особливостей, культурних, людських проявів тощо.

3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)						Відповідність модельному курсу Міжнародної морської організації (7.03/7.01)
	Денна форма навчання			Заочна форма навчання (1 курс за скороченою формою навчання, 2 курс)			
	Кількість аудиторних годин	Лекції	Практичні	Кількість аудиторних годин	Лекції	Практичні	
Розділ 1. Фактори безпечного управління судновими екіпажами							
Тема 1. Концепція та методологія управління людськими ресурсами на морі	6	2	4	2/2	2/2		Application of leadership and
Тема 2. Значення культурних відмінностей в багатонаціональному екіпажі	6	2	4	2/0	2		
Тема 3. Лідерство та управління на судні	2	2					
Тема 4. Соціально-психологічні основи керівництва судновим	6	2	4	2/2		2/2	

екіпажем / Socio-psychological bases of ship crew management							
Тема 5. Зворотній комунікаційний зв'язок: обґрунтований сумнів та відповідь	6	2	4				
Тема 6. Процес прийняття рішень	6	2	4	2/2	2/2		
Разом за розділом 1:	32	12	20	8/8	6/4	2/2	
Розділ 2. «Людський фактор» на морі							
Тема 7. Вплив «людського фактору» на аварійність суден	6	2	4	2/2	2/2		Leadership and teamwork (Model Course 1.39) 3.7 – 3.7.5
Тема 8. Шляхи запобігання впливу «людського фактору» на морі / Ways to prevent the impact of the "human factor" at sea	6	2	4	2/2		2/2	
Разом за розділом 2:	12	4	8	4/4	2/2	2/2	
Всього аудиторних годин:	44	16	28	12/12	8/6	4/4	
Самостійна робота (години)	16			48/50			
з них на виконання індивідуального завдання	–			–			
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни:	60			60			

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Перелік інструментів, обладнання програмного забезпечення, використання яких передбачає виконання практичних занять
1	Концепція та методологія управління людськими ресурсами на морі. Менеджмент морських ресурсів як складова професійної підготовки працівників морської галузі. Визначення сутності управління людськими ресурсами на морі. Концепція управління людськими ресурсами. Принципи та функції управління людськими ресурсами. Основні етапи становлення надійності професійної діяльності моряка. Основні методи ефективного управління судовим	– методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Менеджмент морських ресурсів»; – ситуаційні задачі; – комп'ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.

	екіпажем: адміністративні, організаційні, економічні, соціально-психологічні. Основні фактори, що впливають на екіпаж у процесі трудової діяльності.	
2	Значення культурних відмінностей в багатонаціональному екіпажі. Культура та її види: національна, професійна та організаційна. Ментальне поле культури: особливості формування етнічних культур та етнокультурні стереотипи. Значення культурних стереотипів та основні причини їх формування. Основні правила поведінки у багатонаціональних екіпажах. Модель Г. Ховстеда: «індивідуалізм – колективізм», дистанція влади, «втеча від невизначеності», «мужність – жіночність».	– методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Менеджмент морських ресурсів»; – ситуаційні задачі; – комп’ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.
3	Соціально-психологічні основи керівництва судновим екіпажем. Особливості психологічного стану моряка в умовах рейсу. Робоче навантаження та його вплив на психологічний стан моряка. Механізми забезпечення психологічної стабільності моряка.	– Кодекс ПДНВ; – методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Менеджмент морських ресурсів»; – тестові завдання; – ситуаційні задачі; – комп’ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.
4	Зворотній комунікаційний зв’язок: обґрунтований сумнів та відповідь. Види спілкування. Типові помилки у спілкуванні. Основні принципи спілкування: інтерактивний зворотній зв’язок (замкнена петля). Інструктаж та його значення для аналізу ситуації.	– методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Менеджмент морських ресурсів»; – вправи; – тестові завдання; – ситуаційні задачі; – комп’ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.
5	Процес прийняття рішень. Суть поняття «рішення». Типи рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття рішення. Помилки, як причина неправильно прийнятого рішення.	– методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Менеджмент морських ресурсів»; – вправи; – тестові завдання; – ситуаційні задачі; – відеоролик; – комп’ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.
6	Вплив «людського фактору» на аварійність суден. Типи аварійних ситуацій. Стратегія поведінки в аварійній ситуації. Методи управління та способи їх застосування під час аварійної ситуації. Значення «безпечних» та «небезпечних» думок.	– методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Менеджмент морських ресурсів»; – вправи; – тестові завдання; – ситуаційні задачі; – комп’ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.
7	Шляхи запобігання впливу «людського фактору» на морі.	– методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни

Основні психологічні механізми зниження впливу «людського фактору». Соціально-культурні механізми запобігання впливу «людського фактору».	«Менеджмент морських ресурсів»; – вправи; – тестові завдання; – ситуаційні задачі; – комп'ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.

5. Завдання для самостійної роботи

Перелік видів самостійної роботи:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни (для заочної форми);
- підготовка до практичних занять.

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачені

7. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється оцінюванням якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни за результатами опитування з питань лекційного матеріалу, виконання практичних робіт, що передбачені робочим навчальним планом згідно темам робочої навчальної програми (у відповідності до Положення про організацію освітнього процесу НУ «ОМА»).

Форма контролю: залік.

Методи контролю: усний, письмовий.

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

№ з/п	Результати навчання за навчальною дисципліною	Методи демонстрації	Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, які використовуються для демонстрації здобутих результатів навчання за навчальною дисципліною
1	Уміння створювати в колективі відносини співробітництва, кооперації, володіти способами саморегуляції поведінки і методами конструктивного вирішення конфліктних ситуацій в різних умовах. Обґрунтовувати, приймати і реалізовувати управлінські рішення в колективі, впливати на формування соціально-психологічного клімату в необхідному для досягнення цілей напрямку.	– виступ на практичних заняттях; – захист теми з самостійних завдань; – обговорення ситуацій; – розв'язання задач, вправ, тестових завдань.	– Кодекс ПДНВ; – методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Менеджмент морських ресурсів»; – вправи; – тестові завдання; – ситуаційні задачі; – комп'ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.
2	Вміти адаптуватися до нових соціальних умов, аналізувати і оцінювати власні можливості; формувати позитивні стосунки між усіма членами екіпажу; відповідально	– виступ на практичних заняттях; – захист теми	– Кодекс ПДНВ; – методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни

	ставитися до виконання професійних обов'язків та усвідомленої відповідальності за прийняте рішення від якого залежатиме власне життя та життя інших членів екіпажу.	з самостійних завдань; – обговорення ситуацій; – розв'язання задач, вправ, тестових завдань.	«Менеджмент морських ресурсів»; – вправи; – тестові завдання; – ситуаційні задачі; – комп'ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.
3	Вміти аналізувати власні помилки у процесі спілкування та взаємодії з іншими членами команди; толерантно ставитися до підлеглих, до їх ментальних особливостей, культурних, людських проявів тощо.	– виступ на практичних заняттях; – захист теми з самостійних завдань; – обговорення ситуацій; – розв'язання задач, вправ, тестових завдань.	– Кодекс ПДНВ; – методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни «Менеджмент морських ресурсів»; – вправи; – тестові завдання; – ситуаційні задачі; – комп'ютерні презентації; – ілюстративні матеріали.

8. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною

Оцінка (за національною шкалою)	Оцінка за шкалою ВНЗ	Критерії
Відмінно	А	демонструє відмінні знання теоретичного матеріалу; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; глибоко та всебічно розкриває зміст питань, які обговорюються, аргументовано та логічно викладає матеріал, володіє культурою мови; показує вміння формулювати висновки та узагальнення за питаннями теми, здатність аналізувати навчальний матеріал з використанням теоретичних знань; самостійно оцінює різноманітні ситуації що пов'язані із ризиком забруднення морського середовища, виявляючи особисту позицію щодо них.
Добре	В	демонструє знання вище середнього рівня; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; розкриває згідно з програмою дисципліни зміст питань, які обговорюються, але допускає окремі неточності; формулює висновки та узагальнення з окремих питань, логічно викладає свої знання; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї.
	С	демонструє знання середнього рівня; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає аргументи на підтвердження вивченого теоретичного матеріалу; розкриває згідно з програмою дисципліни зміст питань, які обговорюються, але не досить повно й аргументовано викладає матеріал; формулює висновки з окремих питань; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, здатний застосовувати його на практиці.

Задовільно	D	демонструє задовільні знання; не виявляє належної активності при обговоренні питань на практичних заняттях; відповідає на окремі питання; формулює висновки з окремих питань; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень.
	E	демонструє знання на рівні мінімальних вимог; відповідає на окремі питання, які обговорюються; не виявляє належної активності при обговоренні питань; неохайно виконує завдання на практичних заняттях; володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні.
Незадовільно	FX	не володіє навчальним матеріалом на рівні мінімальних вимог; не здатний виконати завдання у повному обсязі; поверхнево розкриває зміст питань, які розглядаються, будуючи відповіді на звичайному повторенні навчального матеріалу без його осмислення; допускає суттєві помилки під час усних та письмових відповідей; неохайно виконує індивідуальні завдання; не виявляє активності на заняттях при обговоренні питань; не виявляє старанності при виконанні завдань для самостійної роботи. Курсанти (студенти), які не з'явилися на контрольні заходи без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку (FX).

9. Рекомендована література

Основна:

1. Міжнародна Конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року (консолідований текст з манільськими поправками); Кодекс з підготовки і дипломування моряків та несення вахти, з поправками [Текст] = International Convention on standards of training, certification and watchkeeping for seafarers 1978 (consolidated text with manila amendments); Seafarers training, certification and watchkeeping code, as amended / отв. исполн. Ю. І. Бойко, Чубач. - К. : ВПК "Експрес-Поліграф", 2012. - 568 с.
2. Международная конвенция по предотвращению загрязнения с судов 1973 г., измененная протоколом 1978 г. к ней (МАРПОЛ 73/78) = International convention for the Prevention of Pollution from ships, 1973, as modified by the protocol of 1978 relating thereto. (MARPOL 73/78) : в 3-х книгах. Кн. I и кн. II / ЗАО "Центр. науч.-исслед. и проектно-констр. ин-т мор. флота (ЗАО "ЦНИИМФ). - СПб. : ЗАО ЦНИИМФ, 2012. - 761 с.
3. Международные конвенции ИМО в вопросах и ответах = IMO International Conventions in questions and answers / Е. М. Мелентьева и др.; Одесская национальная морская академия. - Одесса: ЛАТСТАР, 2000. - 104 с.
4. Международная конвенция по охране человеческой жизни на море, СОЛАС – 74: Консолидированный текст с изменениями и дополнениями. Лондон, 2001.
5. Абрамова Н.А. Человеческий фактор в управлении /Абрамова Н.А., Гинсберг К.С., Новиков Д.А. - М., 2006. - 496 с.
6. Абчук А.А. Теория риска в морской практике. – Л.: Судостроение, 1983. – 150 с.
7. Алексичин В.Г., Козырь Л.А., Короткий Т.Р. Международные и национальные стандарты безопасности мореплавания. - Одесса: Латстар, 2002. – 257 с.
8. Бандурка А.М. Психология управления. – Харьков: Хаджибей, 1998. – 225 с.
9. Баумгартен Ф. Психотехника: Исследование пригодности к профессиональному труду. – М., Феникс 1986. – 420 с.

10. Волков И.П. О личности, авторитете руководителя – Социальная психология личности. – Л., Медицина 1974. – 165 с.
11. Гріценко І.П. Етнокультурний стереотип як феномен культури: дис. канд. філос. наук: 09.00.04/Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського. – Сімферополь, 2004.
12. Гришина Н. В. Психология конфликта. – М., 2002.
13. Жаворонкова Г. В. Управління конфліктами: текст лекцій: навч. посібник / Г. В. Жаворонкова [та ін.] . – К. : Кондор, 2010 . – 170 с.
14. Жуплий В.И. Организация и управление экипажем. Конспект лекций. – Керчь, 2012. – 40 с.
15. Зайцева Т.Г. Психічна культура як фактор психоемоційної стійкості моряка. – Херсон: ХДМІ, 2009. – 99 с.
16. Зеленин М.П., Бедний З.Г. Эргономика на морском транспорте: учебн. пособие для вузов мор. трансп. – М.: Транспорт, 1980. – 176 с.
17. Кабаченко Т.С. Психология в управлении человеческими ресурсами /Т.С. Кабаченко. – СПб.: Питер, 2006. –399 с.
18. Калашнікова С.А. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах лідерства: монографія. – К.: Київський університет Б. Грінченка, 2010. – 380 с.
19. Кацман Ф.М. Человеческий фактор в проблеме обеспечения безопасности судоходства. – СПб.: СПГУВК, 2003. – 150 с.
20. Клименко В.Д. Безопасность мореплавания и учет человеческого фактора//Морской транспорт. сер. «Судоходство, связь и безопасность мореплавания»: Экспресс-информация. – М.: Мортехинформреклама, 2002. – Вып. 8 (399).
21. Клименко В.Д., Сазонов А.Е. Учет человеческого фактора в судоходных компаниях. Морские информационные технологии: Сб. науч. трудов, выпуск 2., – СПб.: Элмор, 2002. – 164 с.
22. Коваленко В. Ф. Рациональность действий в экстремальных ситуациях. Научное пособие для сохранения самообладания в экстремальных ситуациях: ОГМА. – Одесса, 2001. – 97 с.
23. Костырь Е. В., Топалов В. П., Позолотин Л. А., Торский В. Г. Лидерство в судовом экипаже = Leadership: учеб. Пособие. - Одесса: Астропринт, 2011. - 128 с. – (Серия «Библиотека моряка» (БМ): вып. 18).
24. Ложкин Г.В., Повякель Н.И. Практическая психология в системах «человек-техника». Издательство: МАУП, 2003. – 296 с.
25. Майкл А. Стратегическое управление человеческими ресурсами: Пер. с англ./ А. Майкл. – М.: ИНФРА-М, 2002. - VIII, 328 с.
26. Менеджмент морських ресурсів: навч. посібник / Херсонська держ. морська академія. - 2-ге вид. - Херсон: Грінь Д.С., 2014. - 100 с.
27. Менеджмент на транспорте: учебное пособие / Ю.В. Буравлев и др.; ред. Н.Н. Громов, В.А. Персианов. - 4-е изд., стереотип. - М. : Академия, 2008.- 528 с.
28. Мэскон М. Основы менеджмента: Пер. с англ./М.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоури. – М.: Дело, 1997. – 704 с.
29. Методические указания к разделу «Психология группы» курса «Профессиональная психология моряка»/ Сост.: О. А. Истомина. – Владивосток: Мор. гос. ун-т им. Адмирала Г. И. Невельского, 2006. – 83 с.
30. Нелепин Р.А., Соболев Л.Г., Волков А.А. Автоматизация морских судов. – Л.: Судостроение, 1983, 80 с.
31. Обозов Н.Н., Щекин Г.В. Психология работы с людьми. – К., Феникс 1990. – 250 с.
32. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: у 2 кн. Кн. 2: Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. Книги ХХІ 2010 р., - 464 с.

33. Пономарев В.Е. Человек и безопасность судовождения. – М.: Транспорт, 1976. – 152 с.
34. Сергеев С.Ф. Инженерная психология и эргономика. Учебное пособие. М: НИИ школьных технологий, 2008 г., 176 с.
35. Справочник капитана дальнего плавания / Под ред. Г.Г. Ермолаева – М.: Транспорт, 1988.- 248 с.
36. Стадниченко С.М. Человеческий фактор на море: учебно-методическое пособие. – Одесса: Астропринт, 2003. – 192 с.
37. Стрелков Ю.К. Инженерная и профессиональная психология. – М., 2001. – 311 с.
38. Топалов В.П., Торский В.Г. Риски в судоходстве. – Одесса: Астропринт, 2007. – 368 с.
39. Торский В.Г., Топалов В.П. Управление судовыми экипажами. – Одесса: Астропринт, 2000. – 212 с.
40. Топалов В. П. Маркетинг и менеджмент в судоходстве (Основные понятия, элементы и принципы): учеб. пособие / В.П. Топалов, В.Г. Торский. – Одесса: Астропринт, 2008. – 84 с.
41. Шо Р.Б. Ключи к доверию в организации: Результативность, порядочность, проявление заботы. – М.: Дело, 2000. – 272 с.
42. Bakacsi G., Takacs S., Karacsonyi A., Imrek V. Eastern European cluster: tradition and transition // Journal of World Business, 2002, 37. P. 69 – 80.
43. Crew Resource Management (CRM) Training. Guidance For Flight Crew, CRM Instructors (CRMIS) and CRM Instructor-Examiners (CRMIES). – Б.м., 2006.
44. Grech. Michelle. Human factors in the maritime domain / Michelle Grech, Tim Horberry, Thomas Koester. – London: PRESS, 2008. – 198p.
45. Hall E.T. Beyond culture. Garden City, NY: Anchor Press. – 1976.
46. Hofstede G.H. Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations – 2001 (2ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. – 454 p.
47. IMO model course.
48. IMO. Human Element Analysing Process to the IMO Rule-Making Process MSC/Circ. 1022, MEPC/Circ. 391
49. Maritime Resource Management Course – 1993 – 2007. – The Club Swedish.
50. Reason, J. Human error. – New York Cambridge University Press, 1990.
51. Spruyt J. Ship management: 2 nd ed/ – Lloyd's of London Press Ltd. 1994. – 259 p.

Допоміжна:

1. Басанець М. Г. Безпека життєдіяльності: Одеська національна морська академія. – Одеса, 2009. – 310 с.
2. Бендас Т.В. Психология лидерства: Учебное пособие. — СПб.: Питер, 2009. — 448 с.
3. Будиянский Н. Ф. Психология управления. – Одесса, 2002. – 205 с.
4. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шкапова О. М. Організація праці менеджера: Навч. посіб. для студ. екон. вузів. - К.: Кондор - 2003. - 414 с.
5. Виноградський М.Д., Виноградська А.М., Шканова О.М. Менеджмент в організації: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів. — К.: КОНДОР, 2004. — 598 с.
6. Виханский О.С. Менеджмент: учебник / О.С. Виханский, А. И. Наумов. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Экономист, 2006. – 670 с.
7. Вудкок М., Фрэнсис Д. Раскрепощенный менеджер. Для руководителя-практика: Пер с англ. – М.: «Дело», 1991. – 320 с.
8. Довгань Л. Є. Праця керівника або практичний менеджмент: Навч. посібник. - К.: "ЕксОб", 2002. - 384 с.

9. Экман П. Психология эмоций. Я знаю, что ты чувствуешь. 2-е изд./ Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2010. – 334 с.
10. Завадський Й.С. Менеджмент: Management. - У 3 т. - Т. 1. - 3-вид., доп. - К.: Вид-во Європ. ун-ту. - 2001. - 542 с.
11. Занковський А. Н. Психология деловых отношений: Учебно-методический комплекс. – М.: Изд. центр ЕОАИ, 2008. – 384 с.
12. Иванов Б. Н. Охрана труда на морском транспорте: Учебник для мореход. Училищ. 2-е, узд., перераб. И доп. – М.: Транспорт, 1989. – 319 с.
13. Кодекс торгового мореплавания Украины. - Одесса: Феникс, 2002. -128с
14. Кредісов А. І. Історія вчень менеджменту: Підручник для вищих навч. заклад. –К.: Знання України, 2001. – 300 с.
15. Кривошочков В. Українські моряки та якість їх підготовки: з чого почати? / В. Кривошочков// Випуск 78- 79. – 2005.
16. Луговая В., Ермоленко А. Диагностика способности руководителя-лидера к эффективному взаимодействию / В. Луговая, А. Ермоленко // Журнал. Проблемы экономики. – Выпуск 3. – 2013.
17. Лукичева Л.И. Управление организацией: Учебное пособие. — 3-е изд., стер. — М.: Омега-Л, 2006. — 360 с.
18. Макашина И., Малиночка Э. Профессионализм менеджеров морского торгового флота и его отражение в образовании / И. Макашина, Э. Малиночка // Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 3: Педагогика и психология. – Вып. 5. – 2008.
19. Мурашко М. І. Менеджмент персоналу: Навч. - практ. посіб. - К.: Т-во „Знання”, КОО, 2002. - 311 с.
20. Нунупаров С. М. Предотвращение загрязнения моря судами. М.: Транспорт., 1979. – 336 с.
21. Панасюк І. В. Людський фактор у формування безпеки праці людини/ І. В. Панасюк, Л. І. Микитенко, Н. С. Данилевич// Київський національний університет технології та дизайну, К., 2012. - № 2 (3). – с. 1 – 8.
22. Питерс Т. В поисках эффективного управления: опыт лучших компаний: Пер. с англ. – М.: Мысль, 1986. – 364 с.
23. Питерс Том. Основы. Лидерство. Вдохновляй, освобождай, достигай! СПб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2006. - 161 с.
24. Прищак М. Д. Психология управління в організації: навч. посіб. / М.Д. Прищак, О.Й. Лесько. – Вінниця, 2013. – 141 с.
25. Психологические аспекты управления. Под ред.. Ф. М. Русинова, В. И. Антонюка. – М.: Экономика, 1984. – 159 с.
26. Сикевич З. В. Социология и психология национальных отношений. СПб.: Издательство Михайлова В.А., 1999. - 203 с.
27. Соколова А. И. Социально-психологические основы управления производством на морском транспорте. Тексты лекцій. – М., 1982. – 44 с.
28. Торский В. Международные конвенции, кодексы, рекомендации ИМО и МОТ: Учебное пособие / В. Торский, Л. Позолотин. - Одесса, 2007. -146 с.
29. Туріщева Л. В. Психология управління. – Х.: Вид. група «Основа», 2005. – 160 с. (Б-ка журн. «Управління школою»; Вип. 9 (33)).
30. Ущицький С. А., Яковенко В. Б. Основи управління: Навчальний посібник. – К., 1994. – 71 с.
31. Шарлай Г. Н. Матрос морского судна. - Владивосток, 2010. - 283 с.
32. Чернышев В. Ф., Канатов Ю. В., Ремнев А. П., Демидов Б. Г. Начальная подготовка по вопросам безопасности и инструктажу в вопросах и ответах. 3 части: учебное пособие. – Новороссийск «ГМУ им. адмирала Ф.Ф. Ушакова», 2006. – 155 с.

33. Чистяков В. Л., Козырь Л. А. Морской профессионализм: сущность и способы формирования. – Одесса. Типография «Моряк». 1992. – 81 с.
34. Что нужно знать капитану при посещении судна инспектором государства порта? - С. Петербург: ЗАО ЦНИИМФ, 1997. - 124 с.

10. Інформаційні ресурси в Інтернеті

Допускається використання будь-яких відкритих інтернет-ресурсів за тематикою дисципліни.

1. Гріценко І.П. Етнокультурний стереотип як феномен культури: дис. канд. філос. наук: 09.00.04/Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського. – Сімферополь, 2004. // <http://www.lib.ua.ru.net/diss/cont/29730>
2. Психологія праці. // http://gzvon.pyramid.volga.ua/biblioteka/kafedra_
3. Резолюція ИМО А.868(20). // http://www.rise.odessa.ua/texts/A868_20e
4. Резолюція ИМО А.918(22). // http://www.rise.odessa.ua/texts/A918_
5. Резолюція ИМО А.849(20). // [http://gfi.chat.ru/imo/A884\(21\).htm](http://gfi.chat.ru/imo/A884(21).htm).
6. Резолюція ИМО А.884(21). // [http://gfi.chat.ru/imo/A884\(21\).htm](http://gfi.chat.ru/imo/A884(21).htm).
7. Резолюція ИМО А.481(XII). // http://www.rbc-ltd.ru/Morskije_stranitsw
8. Резолюція ИМО А. 772(18). // <http://sea-safety.ucoz.ru/index/0-85>.
9. Резолюція ИМО А.850(20). // <http://docs.cntd.ru/document/901800775>.
10. Резолюція ИМО А.890(21). // http://www.rbc-ltd.ru/Morskije_stranitsw
11. Управління людськими ресурсами: філософські засади. // Воронкова В.Г., Попов С.М. та ін. // http://pidruchniki.com.ua/15840720/menedzhment/upravlinnya_iyudskimi_resursami_-_voronkova_vg

11. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни